

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

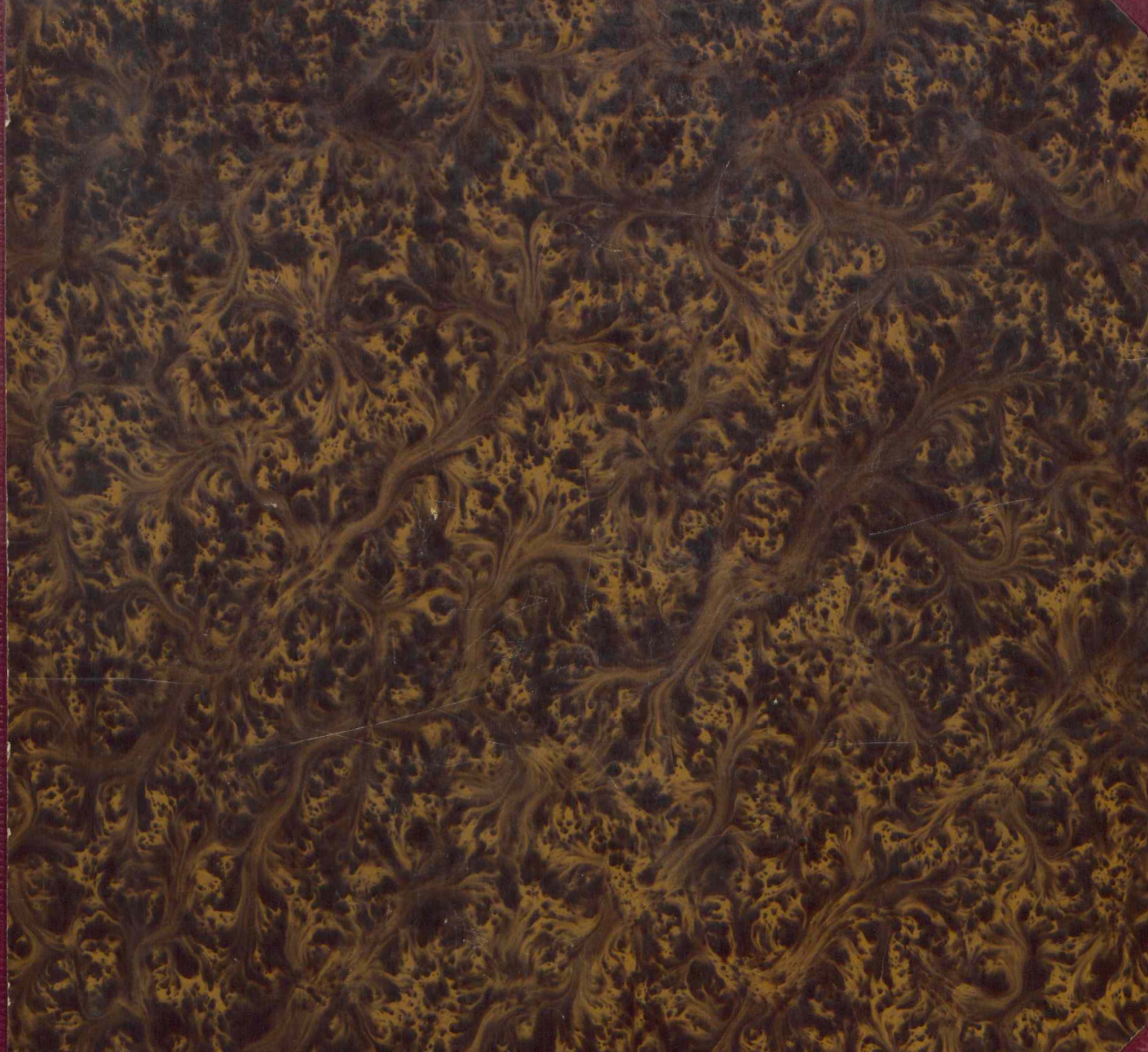
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

C. A. Ketzels Perlag.

J. F. Tegner & Konsortium's Forlag.

SÖHOLT

paa Laland.

S Ö H O L T

paa Laaland.

Den vestre Udant af Kirkebyen Krønge i Fuglse Herred paa Laaland, findes der en rund Voldplads, 20 Skridt i Gjennemsnit; Graven kan man endnu tydelig se, den er bevoget med Biletræer. Her maa den gamle Gaard Krøgende-gaard have ligget. Det første, der sides om Abelsmand, som havde ejet Gods her, er, at i Aaret 1357 pantsatte Markus Pedersen af Kallster til Henrik von Ahlesfeldt alt det Gods i Krøginge, som han havde faaet med sin Hustru Fru Cecilie, for 20 Mark rent Sølv koloss Bøgt. Indtil Begyndelsen af det følgende Hundrebaar ejede denne tykke Slægt dette Gods; i Aaret 1401 kjøbte Benedikt v. Ahlesfeldt alt sit Gods og sin Herlighed i Krøginge til Dronning Margrete, og 1407 fik Dronningen af Anders Olsen af Næstby Skjøde paa alt det Gods og den Ret i Krøginge, „ihvor det ligger i Danmark“ som havde tilfaldet hans Hustru Fru Margrete, Fr. Benedikt v. Ahlesfeldts Datter, og hendes Broder Henneke v. Ahlesfeldt assistede ligeledes alt sit Gods der til Dronningen. I Aaret 1410 ankomme Jens Grim Krøginge i Forlening af Dronningen og Kong Erik for Rivstid, og ved hans dødelige Afgang skulde Venet lovt og frit komme tilbage til Kronen igjen. 1472 skrev Erik 14. abson Ølle sig til Krøgende-gaard; hans Hustru var Fru Anne Sværtshatter Blaa. Dog har dette maatte snarere været hans Pantelen end hans virkelige Ejendom; thi 1505 var Jørgen Vensterns Lensmand paa Krøgende-gaard. Af Krøgende Vird var Afgiften til Kronen i Aaret 1523 54 Mark eller 108 Tønder Øyg. Dette Vird fik Hans Urne 1547 i Pant for 1,400 Daler, og 1552 gav Kongen Fru Alhed Urne, Jørgen Venstermands Enke, Drev paa at maatte indløse Virdet fra sine Medarvinge, saaledes som Hans Urne havde haft det i Pant. Gaarden og Øyen gik nogle Aar efter ud af Kronens Eje, i det Morten Vestermannd, der var Søn af Jørgen Venstermand og Fru Alhed, Aar 1575 ved Mageliste fik Krøgende-gaard imod at overlade Egebjærg (paa Kallster) til Kronen, og han fik de da ogsaa Krønge Øy,

8 Gaarde med mere Gods af Kronen. Han var i Oktober s. A. en af Dommerne i Sagen om Herlufsholms Skoles Forbegods. Herregaarden Søholt synes at være bygget henimod Slutningen af det 16de Hundrebaar og skal være oprettet af Randsbøgen Briggerup, der bestod af 8 Gaarde. I Aaret 1601 tilhørte Søholt Ebbe Galt, og to Aar derefter var Morten Venstermand Ejer af Søholt. Senere er der ikke Tale om Krøgende-gaard. Morten Venstermand havde haft Krønge Vird til Len og fik 1603 fra Enkebrønning Sofie en Paamindelse om at aflægge vedbørligt Regustab for Krønge Kirkes Indtægter, som han havde holdt tilbage fra den Tid, da han havde dette Vird i Forlening. Enkebrønningen, der havde Laaland og Kallster i Udseje, tilskrev da Anders Dresselsberg, hendes Lensmand paa Kallholm, at Morten Venstermand af den Aarsag havde været tilfagt at møde den 29de Juni nævnte Aar paa Kallholm. Hun havde ladet salde den Tilfale, hun havde til ham for Kalbs- og Herlighedstetten til Krønge Kirke, som han havde tiltaget sig. Denne Raabe havde han imidlertid ikke paastjønnet, saaledes som man havde haabet, men sad endnu ind med Regustabet. Lensmanden fik derfor (i Oktober 1603) Paabud om at aftræde ham det. Morten Venstermand levede endnu 1610; hans Enke Fru Anne Galt gifte sig siden med Falk Brahe til Drevbygaard, som 1618 solgte Hovedgaardens Søholt med Virdrettinghed og en Del Gods, hvoraf 10 Gaarde og 5 Huse i Krønge Øy, til Ejler Dvitzov, som 1622 fik Kaasbrev derpaa. Afvillige Aar senere tilhørte Gaarden en tht Abelsmand Sost Friedrich von Pappenheim, og han ejede den i Maris 1647, da den udvalgte Prins Christian, Kongens ældste Søn, udstøbte et Gælsbrev til ham paa 1,000 Rdlr. Specier, som skulde forrentes med 6 af Hundrede og tilbagebetales inden sex Maanedes. Han var dengang Lensmand over Nykjøbing og Kallholm Len. Ved Nysted Kirke laa i Aaret 1649 en gammel Udbygning op til Koret imod Øy. Den havde Sost Pappenheim, der den Gang ifkun var Lensmand paa Nykjøbing Slot, Øst til at

S Æ H O L T

paa Laaland.

kjøbe for at indrette den til et Begravelsessted for sig og Familie. Om Kjøbet endes han saaledes med Kronen, at han for Bygningen skulde give 100 Rdlr., og at han skulde lade udflygte et Vulpitur over Koret, hvilket vilde koste andre 100 Rdlr.; Begravelsesstedet kunde vende Kirken til Præb., og af Pengene kunde den have Gavn, ved det i Lensmanden Erik Rosenkrands's Betænkning berom. Pappenheim var død i Aaret 1660, da hans Enke Fru Regise Urne søgte om at faa, som Godtgjørelse for hvad hun havde til gode hos Kronen, sin Del i en Gaard i Nakkov, der var tageret for 1,100 Sldr. Hendes Hverregaard Søholt var under Krigen ødelagt af de Soenste; naar hun fik den Gaard i Byen, havde hun dog et Sted at være. Tolderen i Sørløbing Lavrids Nielsen var nylig død, og han saantes flydlig til Kongen 400 Sldr. og ligesaa meget til Fru Regise; hun havde Penge til gode for Kæser, og der udlagdes til Kronen og hendes Klæder, Bønkeddyner, Skrin, Kister og en liden Gaard, som hun folgte og ifkun fik 180 Sldr. for. Hendes Krav paa Kronen var 1,000 Rdlr. (Specier) Kapital og 780 Rdlr. Rente, hvilke Penge hun tilbels selv havde laant; dersom hun ikke fik nogen Hjælp, vilde hun vende ødelagt, da hun ikke længer kunde udrede Renten af sine laante Penge. 3 Oktober 1660 tilskyder hun at ville labe sig nøje med sin Gaard, der er 1,100 Sldr. (733 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$) værd, og dertil 266 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$, som den afbøde Tolder havde stybt Kronen; paa hele Renten vil hun give Afkald.

Nogle Aar senere tilhørte Søholt Henning Ulrik v. Lühov, Hofmar-
skalk hos Kronprinsen. Ved Regelsifte med Kronen fik han i Juni 1689 i Fuglse Herred, Bursø Sogn og By 22 Gaarde, 12 Huse og Kellerupgaard, i Fuglse Sogn og By 1 Selvejergaard og 1 Hus, i Vøsserup 3 Gaarde, i Hillestrup (nu: Hillestolpe) 2 Gaarde og 2 Huse, i Høleby Sogn, Nebel-
høbe 2 Gaarde og desuden et Enemærke, kaldet Nyhave med en liden Ø
Stjelnæss, hvilket hidtil havde ligget under Wispens-Øs (Ulriksdals) Læbe-
gaardstøt, men nu var sat til 5 Ldr. 4 Sldr. Hartorn, i Møse Herred, Vøstred Sogn, Kogebylle 5 Gaarde, og end videre Kongetienderne af Krønge,
Døleby og Bursø Sogne, af hvilke dog en Fjerdedel skulde blive hos Præsterne,
der ifkun havde smaa Indtægter, og endelig Kalbs- og Hørlighedsretten med
Kirketiender og Kirkegods til Fuglse, Høleby og Krønge Sogne. Til Præsten
i Krønge havde Søholt hidtil svaret 8 Ldr. Byg og 27 β i Penge for 2 af-

brændte Gaarde, som vare lagte under Høvegaard, og 1 Rdlr. af en Eng
i Kogebylle Mark. Derimod havde han i Marts og April s. A. afstaaet en
Del Gods i Nørrejylland, Vørling Amt. Lühov, der senere blev Geheime-
raad og Stiftamtmand, stiftede i Aaret 1703 et Hospital i Bursø, anlagde
en prægtig Have ved Søholt og døde i Aaret 1722. Hans Søn General-
major Christian Frederik v. Lühov ejede Gaarden efter ham til sin
Død 1759; han var gift med Fru Anne Sofie v. Holsten. Deres Datter
Anne Magdalene v. Lühov (død 1782) blev gift med Kammerherre og
Stiftamtmand Godeke Hans v. Krogh, og ham tilhørte Gaarden indtil
Begyndelsen af dette Hundrebaar, da den blev kjøbt af Kammerherre og
Bertouch. Denne døde 1831, og ved offentlig Salg afhændedes den derpaa
til Klædehandler Rierkegaard i Kjøbenhavn, hvis Arvinge atter ved offentlig
Salg afhændede den til Justitsraad Jørgensen, Ejer af Søllestebygaard, hvem
den endnu tilhører.

Høvedbygningens Midtsøj, der er Høvedslojen, er opført af Kammer-
herre Bertouch 1804, den vestre Sidesøj er bygget 1798 og den østre 1831.
Fru Høvedslojen har man et smukt Skue ud over Maribo Sø. Gaarden ligger
i Krønge Sogn og Maribo Amt.

I Aaret 1761 var den fri Høvedgaardstøt, Ager og Eng 70 Ldr. 5 Sldr.
2 Fdk. 2 Alb., Skovsklyden 3 Ldr. 2 Sldr. 2 Fdk., de matriculerede Kongetiender
vare 31 Ldr. 4 Sldr. 2 Fdk., og de matriculerede Kirketiender 53 Ldr.
3 Sldr. 3 Fdk. Vøndergøbet var 22 Gaarde og 27 Huse i Bursø Sogn og
By, 1 Mølle, 12 Gaarde og 14 Huse i Fuglse Sogn og By, 3 Gaarde og
1 Hus i Hillestolpe By, 6 Gaarde og 10 Huse i Krønge Sogn og By, i
alt 313 Ldr. 3 Sldr. 1 Fdk. Ager og Eng Hartorn og „ Ldr. 5 Sldr.
Skovsklyd. 1799 var Vøndergøbet 330 Ldr. 6 Sldr. 1 Fdk. Ager og Eng
Hartorn. 3 Aarene 1801 til 1805 folgtes en stor Del af Gøbet; 1841 var
der endnu tilbage 144 Ldr. 5 Sldr. 2 Fdk., og 1849 efter den ny Matrikkel
141 Ldr. 3 Sldr. „ Fdk. 1 Alb. Ager og Eng Hartorn, imebens Skovsklyden var
„ Ldr. 2 Sldr. 1 Fdk. 1 Alb. Nu udgjør Vøndergøbet 75 Ldr. Hartorn.
Fuglse Kirke folgtes 1831, de andre Kirker og Tiender tilhøre endnu Gaarden.
Selve Høvedgaardstøtten er 91 Ldr. 2 Sldr. Ager og Eng Hartorn, og
Arealen er 610 Ldr. Land Ager, 200 Ldr. Land Eng og 400 Ldr. Land god
Vøgestov. Skovsklyden er den samme nu som 1761.